

Судова інстанція визначає побудову судової системи «по вертикалі». Так, інстанція є поняттям судочинства, яке характеризує функції того чи іншого суду.

Потреба утворення декількох рівнів судових установ, кожна з яких є вищою над іншою, виникла історично у зв'язку з необхідністю забезпечити суспільство від судових помилок. В усіх міжнародно-правових актах закріплено право особи на перегляд судового рішення.

За загальним правилом усі процесуальні кодекси передбачають розгляд справ у трьох судових інстанціях: першій, апеляційній та касаційній, кожна з яких має свої особливості.

Суд першої інстанції – це суд, уповноважений первісно розглянути й вирішити кримінальні, цивільні, господарські й адміністративні справи, справи про адміністративні правопорушення та інші справи, віднесені до юрисдикції цих судів. Ці суди розглядають справу по суті, установлюючи обґрунтованість, необґрунтованість або часткову обґрунтованість позову, винуватість чи невинуватість особи. Судовий процес завершується відповідним актом правосуддя: вироком у кримінальних справах, рішенням у цивільних і господарських справах і постановою у справах адміністративної юрисдикції.

Суд апеляційної інстанції – це суд, який розглядає апеляції на рішення судів першої інстанції, що не набрали законної сили, з вирішенням питання про законність і обґрунтованість оскарження. Метою звернення до апеляційного суду є перегляд справи, тобто повторний її розгляд. У суді апеляційної інстанції справа може перевірятися або у повному обсязі, або в обсязі вимог, зазначених в апеляції.

Суд касаційної інстанції – це суд, який перевіряє законність та обґрунтованість вироків і рішень суду, що набрали законної сили, тобто пройшли стадію апеляції.

Таким чином, в Україні запроваджено двохінстанційність перевірки судових рішень за ініціативою сторін.

За загальним правилом касаційний порядок перегляду здійснюється стосовно рішень, які набули законної сили, тобто які вже виконані чи виконуються, і лише щодо законності судового рішення. Перевірка обґрунтованості судового рішення (оцінка відповідності висновків суду встановленим у справі обставинам) відбувається при апеляційному перегляді.

Судами касаційної інстанції в Україні у системі загальних судів є вищі спеціалізовані суди (Вищий адміністративний суд України, Вищий господарський суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ).

Отже, судові інстанції відрізняються колом процесуальних повноважень з розгляду справи і прийняття судових рішень. Кожна наступна інстанція є вищестоящим судом відносно судової інстанції, що раніше постановила рішення у справі.

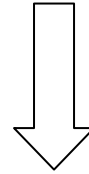
Необхідність забезпечення кожному розгляду його справи в суді по суті, реалізації права особи на апеляційне і касаційне оскарження рішень (окрім випадків, установлених законом) є важливими критеріями побудови судової системи, а також максимально забезпечує реальний захист прав, свобод та інтересів громадян.

Окремо законодавством України визначено статус та повноваження **Верховного Суду України**.

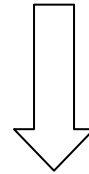
Так, Верховний Суд України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції. Цей суд у визначеному законом порядку розглядає найскладніші випадки правозастосування, а також виконує функцію забезпечення дії принципу верховенства права в правовій системі України.

До його компетенції входить: перегляд справ з підстав неоднакового застосування судами (судом) касаційної інстанції однієї і тієї ж норми матеріального права у подібних правовідносинах у порядку, передбаченому процесуальним законом; перегляд справ у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом; надання висновку про наявність чи відсутність у діяннях, у яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; внесення за зверненням Верховної Ради України письмового подання про неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я; звернення до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України.

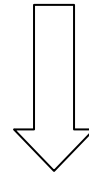
Перша інстанція

Апеляційна інстанція

Касаційна інстанція

Верховний суд України

Судові інстанції